

Overview of modern models of training system future teachers

Alla A. Kharkivska^[0000-0003-4782-1079],
and Olena I. Kapustina^[0000-0001-8859-7435]

Municipal Institution “Kharkiv Humanitarian and Pedagogical Academy”,
7, Rustaveli Lane, 61001, Kharkiv, Ukraine
{kharkivska_hgpa, lenaik1996}@ukr.net

Abstract. The current state of higher education is characterized by significant reforms. The state needs highly qualified specialists with professional competencies and a well-established system of moral attitudes and beliefs. That is why the issue of training, which includes the education of the personality of students in higher education, is relevant at this stage of development of education in Ukraine. The article highlights the goals of professional training, urgent tasks that arise in modern education. The need to build a model of the education system as an effective means of achieving goals and solving problems is emphasized. The article considers approaches to the definition of “model”, “modeling”. The classification of models is presented. Yes, scientists distinguish between physical, mathematical, computer, descriptive models. They are also divided into educational and research. The latter can be ascertaining, research, imitation. It is determined that the humanities prefer descriptive and mathematical models. Important requirements for the models include adequate reflection of characteristics and reliability. Pedagogical modeling is considered as a method of pedagogical research, which allows to increase the efficiency of the educational process, as well as aims at educators to implement the tasks of personality-oriented learning. The stages of modeling of the educational system (cognitive-analytical and constructive) and its activity during each of them are analyzed, in particular definition of the purpose, tasks, substantiation of pedagogical conditions, realization of psychological and pedagogical diagnostics, forecasting of results of activity, definition of forms, methods, methods of work, educational tools. The article reviews the models of the training system proposed by domestic scientists. It is determined that the main components of the model are: purpose, stages, pedagogical conditions, functions, forms, methods of work and result. It was found that the effectiveness of the implementation of the model is possible provided the unity and indivisibility of all its components. We consider the implementation of a comparative analysis of the training system models of Ukraine and Western countries to be a prospect for further research.

Key words: model, modeling, pedagogical modeling, model of education system, professional training, future teachers.

1 Вступ

1.1 Постановка проблеми

Сучасне суспільство потребує соціально зрілих, ініціативних молодих людей, орієнтованих на позитивну самореалізацію у всіх

сферах життєдіяльності суспільства, здатних не просто адаптуватися в навколишньому світі, а творчо його перетворювати. Тому допрофесійна підготовка майбутніх педагогів ускладнюється, а їх професійна підготовка зараз стає предметом багатьох досліджень, що обумовлено підвищенням вимог до педагога як фахівця в умовах кардинальних змін в соціумі.

Істотне ускладнення цілей, змісту й особливо характеру суспільного виробництва в широкому його розумінні висуває нові вимоги до системи професійної підготовки фахівців. Забезпечення ж високого рівня їх професійної і соціальної компетентності залежить від цілої низки важливих чинників. Серед них, у першу чергу, відзначимо зміст освіти, стан освітнього середовища, методичне й матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу та особистість педагога-професіонала як добре освіченої, висококультурної й моральної людини з багатим духовним світом, широким кругозором і чіткими світоглядними позиціями [13, с. 3].

Необхідність урахування сучасних вимог до підготовки фахівців зумовила реформування системи вищої освіти в Україні, що передбачає інтеграцію вітчизняної науки в міжнародний науково-освітній простір і формування в майбутніх фахівців необхідних компетенцій як професійних, так і життєвих.

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» [15] вища освіта є сукупністю систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, здобутих у закладі вищої освіти (науковій установі) у відповідній галузі знань за певною кваліфікацією на рівнях вищої освіти.

У процесі професійної підготовки система вищої освіти покликана виконувати різні завдання, серед яких формування та розвиток професійних, комунікативних, творчих якостей здобувачів освіти, розкриття їх особистості [14, с. 158].

З огляду на це, діяльність закладів вищої освіти спрямована на підготовку висококваліфікованих і конкурентоспроможних фахівців, що володіють компетентностями, передбаченими освітньою програмою, а також мають стійкі моральні переконання, установки, якими керуються як у професійній діяльності, так і у власному житті. Досягнення вищезазначених цілей стає можливим за умов певної організації освітнього процесу, коли всі складові взаємопов'язані та забезпечують позитивний вплив на особистість здобувача освіти, що може бути представлено у вигляді відповідної моделі системи підготовки.

За результатами аналізу науково-педагогічної літератури встановлено, що впровадження моделей в освітній процес забезпечує позитивний результат у досягненні поставленої мети. Водночас серед науковців немає спільної думки щодо визначення понять «модель», «моделювання», а також характеристик компонентів моделей.

1.2 Аналіз останніх джерел і публікацій

Питанню професійної освіти присвячено праці багатьох науковців, а саме: Д. Айстраханова [1], С. Гончаренко [3], Н. Ничкало [10], В. Радкевич [16], А. Турчина [19], Л. Шевченко [22] та ін.

Для досягнення високих результатів у підготовці фахівців широко використовується метод моделювання. Моделювання педагогічного процесу висвітлено в науково-педагогічній літературі з різних позицій. У роботах О. Коберника [6], О. Молчанюк [9], А. Теплицької [17], Ю. Шапран [21] та ін. розглянуто сутність понять «модель», «моделювання», концепції педагогічного моделювання. Класифікація моделей представлена в наукових доробках О. Пономарьова, Н. Середи, М. Чеботарьова [12], О. Єжової [5] та ін. Авторські моделі системи підготовки представлені у працях М. Маєвського [8], О. Молчанюк [9], Т. Новікової [11], Г. Пономарьової [13] та ін. Не зважаючи на підвищену увагу з боку науковців щодо проблеми моделювання в освітньому процесі, є потреба у вивченні ключових підходів до розробки моделей системи підготовки майбутніх фахівців, до конкретизації головних компонентів сучасних моделей системи.

Мета дослідження полягає в аналізі сучасних моделей системи підготовки майбутніх фахівців.

2 Теоретичні дослідження

Професійну підготовку здобувачів освіти, особливо педагогічних спеціальностей, неможливо здійснювати окремо від процесу виховання, оскільки вихователі та вчителі закладають основи моральності й духовності в дітей, які є майбутнім нашої країни. Саме тому принцип єдності навчання та виховання лежить в основі освітнього процесу закладу вищої освіти.

У контексті вищезазначеного вважаємо за доцільне врахувати думку В. Бикова, який цілями професійної підготовки називає:

- забезпечення всебічної соціалізації та ефективної адаптації тих, хто навчається, у соціально-економічних умовах суспільства, що розвивається;
- формування і розвиток професійно значущих якостей, конкурентоспроможної професійної компетентності;
- поглиблення розвитку особистості, перш усього її почуттєвої сфери, способів продуктивного мислення і пізнання, вміння учитися і самовдосконалюватися протягом усього життя, здатності до творчого наукового пошуку щодо вирішення завдань, що постали;
- формування і розвиток цінностей особистісного розвитку;
- рефлексивно-гуманістичного менталітету майбутнього фахівця [2, с. 5].

Важливим завданням професійної підготовки здобувачів освіти є озброєння їх сучасною педагогічною теорією на високому рівні, систематизація

та узагальнення, що передбачає знання закономірностей розвитку, навчання і виховання, сутності і принципів цілісного педагогічного процесу. Теоретичні знання про цілі та завдання цілісного педагогічного процесу, про сутність, зміст, принципи, форми й методи освітнього процесу, інтегровані в педагогіці, складають основу професійної діяльності педагога. Це обумовлює важливість теоретичної підготовки здобувачів освіти в процесі педагогічної підготовки.

Іншим важливим структурним елементом професійної підготовки здобувачів освіти є практична підготовка. Засвоєння знань нерозривно пов'язане із застосуванням їх на практиці, формуванням умінь і навичок здійснення педагогічної діяльності, що становить основу практичної підготовки майбутніх учителів. Професійна підготовка здобувачів освіти передбачає озброєння майбутніх педагогів не тільки теорією, а й методикою здійснення освітнього процесу. Якщо оволодіння методикою виховного процесу органічно входить до складу педагогічної підготовки, то підготовка до здійснення освітнього процесу пов'язана з освоєнням методики викладання конкретної наукової дисципліни за обраним фахом.

Отже, структура професійної підготовки здобувачів освіти педагогічного спрямування включає в себе наступні компоненти: морально-психологічна, методологічна, теоретична, методична та практична підготовка. Ці компоненти відображають цілісний характер феномена готовності до педагогічної діяльності і діалектичний взаємозв'язок її складових, що дає підставу розглядати їх як необхідні та достатні для збереження й розвитку професійної підготовки здобувачів освіти педагогічних закладів вищої освіти.

У науково-педагогічній літературі зазначено: «Професійно-педагогічна компетентність у сфері виховання визначається сукупністю умінь педагога особливим чином структурувати наукові і практичні знання з метою ефективного розв'язання виховних задач. Особистісні знання в даному випадку є результатом розвинених здібностей і спрямованості, що впливають на сприйняття педагогічних явищ, ситуацій, а також на способи їх перетворення з наукових позицій» [4, с. 7].

Ефективним способом досягнення вищезазначених цілей є створення певної системи, яка включатиме засоби, форми, методи, педагогічні умови. Ці складові будуть взаємозв'язані, а сама система представлена у вигляді моделі.

«Освітні системи є прикладом складно організованих систем. За своєю формою освітні системи є соціальними та відкритими, між ними та зовнішнім світом відбувається обмін людьми та інформацією. За способом функціонування їх можна віднести до динамічних систем, у зв'язку з тим, що вони функціонують в умовах постійної зміни чинників зовнішнього середовища» [18].

На сьогодні серед сучасних учених немає єдиного погляду щодо визначення поняття «модель». У довідковій літературі модель розглядається

як уявна або матеріально-реалізована система, котра відображає або відтворює об'єкт дослідження (природний чи соціальний) і здатна змінювати його так, що її вивчення дає нову інформацію стосовно цього об'єкта [17, с. 97].

О. Молчанюк під моделлю розуміє досліджуваний об'єкт, представлений найбільш узагальнено, а під моделюванням розуміє метод наукового пізнання, завдяки якому відтворюється об'єктивна дійсність [9, с. 249–250].

За визначенням О. Коберника модель виступає описовим аналогом діяльності, що у формалізованих конструкціях відображає її найважливіші характеристики, де нова інформація про досліджуваний об'єкт виникає на всіх етапах конструювання моделі: у процесі емпіричного дослідження об'єкта, у структурі самої моделі. Це дає елементи новизни через особливу презентацію набутих знань про об'єкт як результат подальшого мисленнєвого експерименту [6, с. 18].

Нам імпонує думка Ю. Шапрана, який зазначає, що модель можна сприймати у двох значеннях: у широкому — коли йдеться про певне спрощення дійсності, її ідеалізацію — та у вузькому — коли хочуть зобразити досліджуване явище за допомогою іншого, більш вивченого, яке легше зрозуміти [21, с. 39].

Учений виділяє наступні функції моделі: чітке визначення компонентів, які становлять систему; схематичне та реальне відображення зв'язків між компонентами; інструментом для порівняльного вивчення різних ознак явища, процесу.

У науково-педагогічній літературі існують різні підходи до класифікації моделей. О. Пономарьовим, Н. Середою, М. Чеботарьовим [12, с. 7] наголошено на тому, що соціально-гуманітарні науки, зокрема педагогіка та психологія застосовують переважно описові й лише інколи — математичні. Водночас однією з вимог, що висувається до моделі, є адекватне відображення тих якостей і характеристик досліджуваного об'єкта чи явища, які цікавлять ученого, оскільки за такої умови отримані результати моделювання будуть достовірними.

Спираючись на роботу О. Єжової [5], представимо найбільш важливі для педагогічного дослідження види моделей та їх провідні характеристики (Табл. 1).

Таблиця 1. Класифікація моделей

№ З/п	Ознака	Клас	Вид	Характеристика
1.	за сферою застосування	науково-дослідницькі навчальні	констатуючі, дослідні, імітаційні	використовуються для проведення наукового пошуку в професійній педагогіці

Продовження таблиці 1

№ З/п	Ознака	Клас	Вид	Характеристика
2.	за розвитком у часі	статичні, динамічні	історичні, актуальні, прогностичні, перспективні	відображають стан або розвиток системи за період часу
3.	за ступенем відтворення основних рис системи	принципові	–	це блок-схеми, які зображають порядок дій, спрямованих на досягнення поставленої мети, або відтворюють процес перетворення об'єкта дослідження під впливом керуючих дій
		структурні	–	дають загальне уявлення про форму, розташування та кількість найбільш важливих частин системи, а також їх взаємозв'язок
		функціональні	–	дозволяють встановити кількісні зв'язки між параметрами системи

Уважаємо запропоновану класифікацію повною та ґрунтовною.

Наступним, відповідно до логіки нашої наукової розвідки, розглянемо питання педагогічного моделювання. Значення педагогічного моделювання полягає в тому, що воно дозволяє з'ясувати, наскільки ефективним є певні методи, форми, засоби навчання, виховання та розвитку. Педагогічне моделювання також спонукає до інноваційної діяльності, спрямовує педагога на вдосконалення професійних умінь, дозволяє знайти нові, сучасніші шляхи розвитку освіти. Також уважаємо, що розробка і впровадження моделей в освітній процес сприяє його удосконаленню та розвитку.

У праці А. Теплицької педагогічне моделювання висвітлено як метод педагогічних досліджень. Ученою наголошено на тому, що основною концептуальною ідеєю в моделюванні будь-якого педагогічного явища

є, з одного боку, розроблення такої моделі, яка дозволила б підвищити ефективність даного процесу, привести його у відповідність до вимог сучасного суспільства, а з іншого — була б націлена на формування результативної готовності та спроможності майбутніх учителів до впровадження компетентнісно зорієнтованого навчання учнів [17, с. 181, 186–187].

Ю. Шапран, досліджуючи проблему педагогічного моделювання у процесі формування професійної компетентності майбутнього вчителя біології, детально досліджує моделювання як метод опосередкованого пізнання за допомогою штучних і природних систем. Учений акцентує увагу на тому, що, розробляючи моделі формування професійної компетентності учителів біології, доцільно враховувати загально визнані у педагогічній науці методологічні орієнтири, зокрема: можливість створення ідеальної концептуальної моделі професійної компетентності; доцільність побудови «м'якої» моделі формування професійної компетентності майбутніх учителів біології; важливість використання синергетичного підходу в побудові моделі, який забезпечує її вихід на самостійний шлях розвитку; відображення у моделі цільової складової; формулювання методологічних положень концептуальної моделі; урахування структури професійної компетентності; досягнення гнучкості й динамічності моделі за умов дотримання ступеневості та етапності формування професійної компетентності майбутніх учителів біології; з'ясування педагогічних умов, що впливають на досліджуваний процес і визначають методiku та технології формування професійної компетентності майбутніх біологів згідно зі структурою засвоєння компетентнісного досвіду; відтворення досягнення певного результату формування професійної компетентності [21, с. 42].

Серед підходів до педагогічного моделювання наголосимо та виокремимо синергетичний підхід, оскільки синергетична концепція сприяє глибшому пізнанню таких складних відкритих систем, як суспільство, різних його підсистеми, зокрема системи освіти.

Ю. Козловський наголошує на необхідності врахування синергетичного підходу в моделюванні. Учений зазначає, що традиційні методологічні підходи до моделювання складних соціальних процесів не завжди враховують неоднозначність майбутнього, конструктивність хаотичного начала в еволюції систем, роль швидких процесів у розвитку складних структур тощо [7, с. 56]. З огляду на це, науковець надає перевагу синергетичному підходу, на основі якого будується синергетична модель.

Дослідник звертає увагу на те, що в синергетичній моделі педагогічна система наукової діяльності розглядається в освітньо-науковому середовищі закладу вищої освіти і функціонує на трьох основних рівнях, а саме: методологічному, теоретичному та практичному. Вплив середовища та внутрішніх чинників на педагогічну систему зі свого боку реалізується шляхом урахування виявлених особливостей, тенденцій і проблем наукової діяльності закладу вищої освіти.

Отже, можна зробити висновок, що процес моделювання системи є достатньо складним, а тому має здійснюватися в декілька етапів.

У роботі О. Коберника розглянуто етапи моделювання. Зокрема, ученим виділено пізнавально-аналітичний і конструктивний етапи. Так, під час першого етапу, за визначенням О. Коберника, здійснюється визначення мети і завдань виховання, проведення психолого-педагогічного діагностування вихованості та розвитку учнів, прогнозування результатів виховної діяльності, обґрунтування педагогічних умов, за яких найбільш ефективно відбувається розвиток вихованців [6, с. 18–20].

Особлива увага у праці дослідника надається психолого-педагогічній діагностиці, основними об'єктами якої є вихованість і рівень фізичного, психічного, духовного й соціального розвитку; поведінка та діяльність вихованців; виховні впливи в зоні соціального, природного та предметного середовища; можливість й особливості сімейного, загальношкільного та класного колективу, їх педагогічну характеристику; зміст та ефективність виховної діяльності.

Важливим компонентом пізнавально-аналітичного етапу визначено прогнозування, що передбачає усвідомлення вихователями соціально-психологічних і педагогічних умов, які сприяють педагогічній взаємодії між суб'єктами виховання; фізичному, психічному, духовному та соціальному розвитку конкретних груп або ж окремих учнів; зовнішньому та внутрішньому стимулюванні навчально-пізнавальної, фізично-оздоровчої, предметно-перетворювальної, соціально-комунікативної та оцінно-орієнтаційної активності; розв'язанню внутрішніх суперечностей «Я-концепції» особистості.

До другого, конструктивного етапу моделювання, учений відносить основні напрями, види і форми життєдіяльності, засоби профілактичної та корекційної виховної роботи, методи і прийоми педагогічної взаємодії [6, с. 18–20].

Розглянемо приклади найбільш актуальних моделей системи підготовки майбутніх фахівців.

Г. Пономарьовою представлено структурно-функціональну модель системи виховної роботи у закладах вищої освіти, що містить цільовий, змістовий, технологічний та результативний компоненти [13, с. 244].

Так, до складу цільового компоненту входить провідна ідея, мета, завдання, нормативно-правове забезпечення, суб'єкти й об'єкти виховного процесу, теоретико-методологічні засади (закономірності, принципи, функції). Саме цільовий компонент визначає закономірності процесу виховання майбутніх педагогів.

Наступний, змістовий компонент, включає реалізацію завдань виховання майбутніх педагогів у процесі навчання, позааудиторної роботи, під час проходження педагогічної практики та самовиховання.

До технологічного компонента структурно-функціональної моделі

системи виховної роботи вченою віднесено різні методи, форми та засоби.

Останній, результативний компонент, містить діагностичні методики, що визначають вихідний рівень майбутніх педагогів, а також їх змістові рівні, результат. Крім того, до результативного компоненту входить аналітико-корекційний інструментарій (корекція процесу, оцінювання та інтерпретація результатів), аналіз реалізації педагогічних умов виховання здобувачів освіти закладів вищої педагогічної освіти.

До переваг цієї моделі можна віднести те, що вона спрямована на підтримку партнерських стосунків між педагогом і здобувачем освіти, що є важливим у реалізації особистісно зорієнтованого підходу в освіті. Крім того, структурно-функціональну модель системи виховної роботи розкриває виховний потенціал закладу вищої освіти педагогічного спрямування та сприяє формуванню такої особистості, яка здатна розбудовувати державу та примножувати її здобутки.

О. Молчанюк пропонує структурно-функціональну модель виховання в майбутніх учителів біології ціннісного ставлення до природи. Модель складається з таких блоків: цільовий (визначає мету і завдання, вирішення яких передбачає здійснення виховання в майбутніх учителів біології ціннісного ставлення до природи); методологічний (включає методологічні підходи та принципи екологічної освіти); змістовий (забезпечує впорядкованість і цілісність системи, функціонування й розвиток основних елементів і зв'язків, представлений когнітивним, емоційно-ціннісним та діяльнісним критерієм ціннісного ставлення до природи); операційно-дієвий (містить форми, методи, засоби та передбачає діяльність для надання допомоги об'єктам природи на різних етапах: мотиваційному, емоційно-чуттєвому, дієвому, оцінному, результативному); результативно-оцінний (визначає рівень сформованості в майбутніх учителів біології ціннісного ставлення до природи за визначеними критеріями (когнітивним, емоційно-ціннісним, діяльнісним) та їх показниками) [9, с. 315–316].

Ця модель є логічною та змістовною. Усі компоненти взаємопов'язані між собою та забезпечують досягнення мети. Її цінність полягає в тому, що вона наочно відображає функціональність і динамічність запропонованих блоків, що дозволяють визначити відмінність між початковим і кінцевим станом. У праці Т. Новікової подано модель системи формування соціокультурних цінностей, що складається із організаційно-технологічного та критеріально-діагностичного блоків [11, с. 91–92].

Організаційно-технологічний блок визначає процесуальний аспект виховання соціокультурних цінностей і включає педагогічні умови, форми, методи і засоби організації навчальної роботи, а також послідовний алгоритм їх реалізації у процесі професійної підготовки.

Універсальним засобом розвитку та виховання соціокультурних цінностей, на думку вченої, є використання комплексу дослідницьких завдань, дидактичною метою яких є забезпечення цілісності освітнього

процесу, вивчення предметів гуманітарного блоку на вищому рівні систематизації знань, а також набуття умінь і навичок самостійного поповнення інформації.

Критеріально-діагностичний блок моделі представлений науковицею у вигляді оцінно-результативного комплексу, який дає можливість здійснювати оцінку початкового та підсумкового стану сформованості соціокультурних цінностей.

Вищезазначені компоненти пов'язані одне з одним та функціонують у єдності, що забезпечує ефективність процесу виховання соціокультурних цінностей. До переваг цієї моделі віднесемо наявність комплексу дослідницьких завдань, що забезпечують розвиток професійного мислення, більш глибокого засвоєння матеріалу. Уважаємо, що модель виграла би, якщо був би виокремлений змістовий блок, що включав би методи, засоби та форми роботи.

Розглянуті моделі щодо виховання майбутніх педагогів є складними та багатокомпонентними, а також враховують вимоги щодо підготовки фахівця сучасної формації.

Отже, нами з'ясовано, що ключовими компонентами моделей системи підготовки є цілі та стратегії викладання, очікувані результати, методологічні засади, педагогічні умови, методичний і критеріально-оцінювальний комплекс. Акцентуємо, що більшість учених репрезентують їх у вигляді блоків, для більш точного та логічного представлення.

3 Висновки та перспективи подальших досліджень

За результатами аналізу науково-педагогічної літератури щодо питання моделювання та використання моделей системи у професійній підготовці здобувачів освіти з'ясовано сутність і значення методу моделювання в освіті, проаналізовано підходи до їх класифікації. За підсумками наукової розвідки встановлено, що поняття «модель» трактується з різних позицій. Зокрема цю категорію можна розуміти як засіб спрощення дійсності, зображення певного явища за допомогою більш вивченого. Проаналізувавши роботи сучасних науковців, встановлено, що в педагогічній галузі перевага надається науково-дослідним динамічним моделям, оскільки вони дозволяють відстежити зміни між початковим і кінцевим станом. Дослідивши процес педагогічного моделювання, з'ясовано етапи, підходи до його здійснення, наведено приклади моделей системи підготовки, що спрямовані на розвиток особистості здобувача освіти під час освітнього процес і конкретизовано їх складові.

Перспективою подальших досліджень вважаємо здійснення компаративістського аналізу моделей системи підготовки України та західних держав.

References

1. Aistrakhanov, D. D.: Stan doslidzhen zmistu profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv. Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnogo universytetu imeni Ivana Franka. Seriiia "Pedahohichni nauky" **3** (81), 29–34 (2015)
2. Bykov, V. Yu.: Teoretyko-metodolohichni zasady modeliuвання navchalnoho seredovyscha suchasnykh pedahohichnykh system. Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia, 5–15 (2005)
3. Honcharenko, S.: Fundamentalizatsiia profesiinoi osvity. Ksztalcenie zawodowe: pedagogika i psychologia **7**, 165–175 (2006)
4. Dubaseniuk, O. A., Semeniuk, T. V., Antonova, O. Ie.: Profesiina pidhotovka maibutnoho vchytelia do pedahohichnoi diialnosti: monohrafiia. Zhytomyr. derzh. ped. un-t (2003)
5. Yezhova, O. V.: Klasyfikatsiia modelei v pedahohichnykh doslidzhenniakh Naukovi zapysky. Seriiia: Problemy metodyky fizyko-matematychnoi i tekhnolohichnoi osvity **2** (5), 202–206. <https://phm.cuspu.edu.ua/ojs/index.php/NZ-PMFMTO/article/view/507/484> (2014). Accessed 28 Oct 2021
6. Kobernyk, O. M.: Teoretyko-metodychni zasady modeliuвання vykhovnoi systemy shkoly. Pedahohichniy almanakh **25**, 16–23 (2015). http://nbuv.gov.ua/UJRN/pedalm_2015_25_4
7. Kozlovskiy, Yu. M.: Modeliuвання naukovoї diialnosti vyshchoho navchalnoho zakladu na osnovi synerhetychnoho pidkholdu. Pedahohika i psykholohiia profesiinoi osvity **3**, 51–59. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pippo_2013_3_6 (2013). Accessed 28 Oct 2021
8. Maievskiy, M. I.: Eksperymentalna model formuvannia tsinnisnykh oriiantatsii na fizychnu kulturu studentok pedahohichnykh spetsialnostei. Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu. Seriiia: Pedahohichni nauky. Fizychni vykhovannia ta sport **129** (3), 210–213 http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuPN_2015_129%283%29__51 (2015). Accessed 28 Oct 2021
9. Molchaniuk, O. V.: Teoretyko-metodolohichni zasady vykhovanniav maibutnikh uchyteliv biolohii tsinnisnoho stavlennia do pryrody. Kyiv (2020)
10. Nychkalo, N. H.: Rozvytok profesiinoi osvity v umovakh hlobalizatsiinykh ta intehratsiinykh protsesiv: monohrafiia. Vydavnytstvo NPU imeni M. P. Drahomanova, Kyiv (2014)
11. Novikova, T. L.: Do problemy formuvannia sotsiokulturnykh tsinnostei maibutnikh ofitseriv-prykordonnnykiv u protsesi vyvchennia humanitarnykh dystsyplin. Zb. Nauk. prats Khmelnytskoho instytutu sotsialnykh tekhnolohii Universytetu "Ukraina" **4**, 123–126. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpkhist_2011_4_28 (2011). Accessed 28 Oct 2021

12. Ponomarov, O. S. Sereda, N. V., Chebotarov, M. K.: Modeliuvannia diialnosti fakhivtsia: navch.-metod. posibnyk. NTU "KhPI", Kharkiv (2015)
13. Ponomarova, H. F.: Systema vykhovnoi roboty u vyshchyykh pedahohichnykh navchalnykh zakladakh. Skhidnoukr. Sievierodonetsk (2016)
14. Prytuliak, L. M.: Pedahohichna vzaiemodiia yak osnova yakisnoi pidhotovky maibutnykh vykhovateliv zakladiv doshkilnoi osvity Problemy inzhenerno-pedahohichnoi osvity **65**, 156–165 (2019)
15. Pro vyshchu osvitu : Zakon Ukrainy vid 01.06.2014 № 1556-VII. VVR. St. 1. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (2014). Accessed 28 Oct 2021
16. Radkevych, V.: Profesiina osvita i navchannia: yevropeiskyi kontekst rozvytku. Naukovyi visnyk Instytutu profesiino-tekhnichnoi osvity NAPN Ukrainy. Profesiina pedahohika **14**, 5–14 (2017)
17. Teplytska, A. O.: Model i modeliuvannia v profesiinii osviti maibutnykh uchyteliv Dukhovnist osobystosti: metodolohiia, teoriia i praktyka **6**, 181–191. http://nbuv.gov.ua/UJRN/domtp_2015_6_22 (2015). Accessed 28 Oct 2021
18. Chernyshova, Ye. R., Huzii, N. V., Liakhotskyi, V. P. (eds.): Terminolohichnyi slovnyk z osnov pidhotovky naukovykh ta nauково-pedahohichnykh kadriv pislidiplomnoi pedahohichnoi osvity. Derzh. vyshch. navch. zaklad "Un-t menedzh. osvity", Kyiv (2014)
19. Turchyn, A. I.: Osoblyvosti praktychnoi profesiino-pedahohichnoi pidhotovky maibutnykh uchyteliv profesiinnoi shkoly v Nimechchyni. Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Serii: Pedahohika **3**, 141–150 (2010)
20. Kharkivska, A. A.: Modeliuvannia upravlinnia innovatsiinym rozvytkom pedahohichnoho VNZ. Teoriia ta metodyka upravlinnia osvitou **10**. http://nbuv.gov.ua/UJRN/ttmuo_2013_10_47 (2013). Accessed 28 Oct 2021
21. Shapran, Yu. P.: Pedahohichne modeliuvannia u protsesi formuvannia profesiinnoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia biolohii. Ridna shkola **12**, 39–43. http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsh_2012_12_9 (2012). Accessed 28 Oct 2021
22. Shevchenko, L. S.: Pidhotovka maibutnykh uchyteliv tekhnolohii do innovatsiinnoi pedahohichnoi diialnosti: monohrafiia. Vinnytsia (2018)

Огляд сучасних моделей системи підготовки майбутніх педагогів

Алла А. Харківська^[0000-0003-4782-1079],
Олена І. Капустіна^[0000-0001-8859-7435]

Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»,
пров. Руставелі, 7, Харків, 61001, Україна
{kharkivska_hgpa, lenaik1996}@ukr.net

Анотація. Сучасний стан галузі вищої освіти характеризується значними реформами. Держава потребує високваліфкованих фахівців, що володіють професійними компетенціями та мають сформовану систему моральних установок та переконань. Саме тому питання підготовки фахівців, що включає виховання особистості здобувачів освіти у закладах вищої освіти, є актуальним на сьогоднішньому етапі розвитку освіти в Україні. У статті виокремленні цілі професійної підготовки, нагальні завдання, що постають у сучасній освіті. Наголошено на необхідності побудови моделі системи виховання як ефективного засобу досягнення цілей і вирішення завдань. Розглянуто підходи до визначення понять «модель», «моделювання». Представлено класифікацію моделей. Так, учені розрізняють фізичні, математичні, комп'ютерні, описові моделі. Також їх поділяють на навчальні та науково-дослідницькі. Останні можуть бути констатуючими, дослідними, імітаційними. Визначено, що гуманітарні науки надають перевагу описовим та математичним моделям. До важливих вимог відносять адекватне відображення характеристик та достовірність. Розглянуто педагогічне моделювання як метод педагогічних досліджень, що дозволяє підвищити ефективність освітнього процесу, а також націлює здобувачів освіти на реалізацію завдань особистісного зорієнтованого навчання. Проаналізовано етапи моделювання виховної системи (пізнавально-аналітичний і конструктивний) і його діяльність під час кожного з них, зокрема визначення мети, завдань, обґрунтування педагогічних умов, здійснення психолого-педагогічної діагностики, прогнозування результатів діяльності, визначення форм, методів, прийомів роботи, корекційно-виховних засобів. У статті здійснено огляд моделей системи підготовки, запропонованих вітчизняними вченими. Визначено, що головними компонентами моделі є мета, етапи, педагогічні умови, функції, форми, методи роботи та результат. З'ясовано, що ефективність впровадження моделі можлива за умови єдності та неподільності усіх її складових.

Перспективою подальших досліджень вважаємо здійснення компаративістського аналізу моделей системи підготовки України та західних держав.

Ключові слова: модель, моделювання, педагогічне моделювання, модель системи, професійна підготовка, майбутні педагоги.